

молока, а від однієї з них (Такса 660) за 1 лактацію одержано 6954 кг молока жирністю 3,56% (жива маса — 710 кг).

Крупність корів, якщо вона досягається за рахунок доброго розвитку лінійних розмірів скелета (осьового і периферичного), середньої частини тулуба і грудей, а не за рахунок ожиріння і надмірного розвитку м'язів, є бажаною ознакою. Великі корови в молодому віці мають високу енергію росту, здатні споживати велику кількість грубого й соковитого корму і з першої ж лактації давати 5000—6000 кг молока без особливого перенапруження організму.

Однак у породах комбінованого напрямку продуктивності велика жива маса корів (650—700 кг) часто досягається внаслідок ожиріння, надмірного розвитку м'язової тканини, що і призводить до зниження їх молочної продуктивності.

Це зовсім не означає, що корови живою масою 700—750 кг не можуть бути високомолочними. Негативної кореляції між молочною і живою масою корів при доброму розвитку їх у висоту й довжину та високому обміні речовини в організмі не встановлено.

З метою визначення маси і масо-метричного коефіцієнта, характерних для високопродуктивних корів, з 39 тому ДПК симентальської породи відібрали показники 78 корів з надоем 6000 кг і більше за лактацію. Середній надій корів по цій групі становив 7307 кг жирністю 4,06%. За продуктивністю корови розподілились так:

градації надоем, кг	кількість тварин	%
6000—6999	37	47,4
7000—7999	26	33,3
8000—8999	4	5,2
9000—9999	6	7,7
10 000—10 999	3	3,8
11 000—11 999	1	1,3
12 000—12 999	1	1,3

Середня жива маса корів дорівнювала 614,4 кг при коливанні від 470 до 800 кг. Живу масу 700 кг і більше мали 16 корів (20,5%), 600 кг і більше — 24 корови (30,7%).

Габаритний розмір тварин змінювався від 446 до 533 см і в середньому становив 489,7 см. Характерно, що із 78 корів 23 (29,5%) мали габаритний розмір 500 см і більше. Оскільки тварини з габаритним розміром 500 см і більше, як правило, важать понад 700 кг, то в даному випадку 7 корів із 23 досягли габаритних розмірів 500 см і більше, не маючи маси 700 кг. Крупність таких корів досягалась за рахунок розвитку лінійних розмірів скелета і досить помірного розвитку мускулатури.

При групуванні високопродуктивних корів за масо-метричним коефіцієнтом у його градаціях від 1,10 до 1,30 середні габаритні розміри тварин були майже однакові (коливання 486,5—488,4 см). Отже, масо-метричні коефіцієнти збільшуються за рахунок приросту живої маси (омускуленості і вгодованості).

У наступних градаціях (1,31—1,60) збільшення масо-метричного коефіцієнта відбувалось синхронно за рахунок зростання і маси, і габаритних розмірів.

Найбільш високопродуктивні корови (у даному випадку 47 корів) характеризуються середнім масо-метричним коефіцієнтом 1,20—1,25.

Таким чином, аналіз матеріалів як окремих стад, так і високопродуктивних корів симентальської породи свідчить, що високопродуктивні корови є, як правило, великими тваринами. При цьому жива маса збільшується не за рахунок жирових відкладень, а за рахунок загального розвитку скелета й інших систем організму.

При визначенні типу корів симентальської породи бажано керуватись не коефіцієнтом молочності, а показником продуктивності і масо-метричним коефіцієнтом, оптимальні градації якого змінюються від 1,10 до 1,25.

ЛІТЕРАТУРА

Ерохин В. Е. Внутрипородные типы коров костромской породы и их молочная продуктивность. Труды Костромского сельскохозяйственного института «Караваево», серия «Животноводство», 1966.

Бегучев А. П. Формирование молочной продуктивности крупного рогатого скота. М., «Колос», 1969.

Корольков В. И., Петришин Н. В. О характере наследования внутрипородных типов симментальского скота. «Разведение и совершенствование симментальского и сычевского скота в СССР». Труды, т. XXXI, М., 1968.

Эрнст Л. К. Генетические основы племенного дела в молочном скотоводстве. М., Россельхозиздат, 1968.

Всяких А. С. Совершенствование стада совхоза «Аламедин», М., Сельхозгиз, 1950.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕВІРКИ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ ЗА ЯКІСТЮ ПОТОМСТВА

М. Т. ДЕНИСЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук

Головне управління по племінній справі МСГ УРСР

Відповідну систему оцінки бугаїв-плідників за якістю потомства в межах республіки почали створювати з 1971 р. Наказом Міністерства сільського господарства УРСР від 15 жовтня 1970 року «Про стан та заходи по дальшому поліпшенню племінної справи в тваринництві Української РСР» затверджені заходи щодо впровадження організаційних форм перевірки спадкових знаків плідників та їх оцінки.

В кожній області створена мережа випробних господарств, яких передбачено оцінювати плідників як можна в наймолодшій віці, забезпечивши вирощування дочок за живою масою на рівні вимог не нижче першого класу, щоб осіменяти їх у 17—18-місячному віці. Крім того, забезпечити достовірну оцінку плідників за допомогою належного зоотехнічного обліку.

Випробні господарства створені і створюються на базі колгоспів, радгоспів, господарств дослідних станцій, молочних комплексів, вільних від інфекційних захворювань і забезпечених кормами та приміщеннями для утримання тварин з впровадженням машинним доїнням, а також добре налагодженим зоотехнічним та племінним обліком.

Для організації роботи по випробуванню плідників на держплемстанції введені посади старших зоотехніків-селекціонерів оз.

Продуктивність матерів бугаїв, яких використовують на держплемстанціях України

Породи	Кількість бугаїв	Надійшло молока за лактацією, кг	Вміст жиру в молоці, %
Лебединська	186	6002	3,91
Симентальська	1903	5542	4,10
Чорно-ряба	12,91	5344	4,02
Бура карпатська	74	5341	3,84
Білоголова українська	62	5269	3,81
Червона степова	1527	5067	3,93
Червона польська	14	4733	3,91
По всіх породах	5057	5356	3,98

зосереджено у племінних господарствах Київської і Черкаської (симентальська порода), Сумської (лебединська), Кримської, Зарплатської (червона степова) і Львівської (чорно-ряба) областей Молочна продуктивність матерів бугаїв, яких використовують на держплемстанціях, в середньому по господарствах республіки становить 5356 кг з вмістом жиру в молоці 3,98% (див. таблицю).

Жирність молока матерів більшості бугаїв становить 4,0% вище.

У групи для одержання плідників відібрано близько 10 тис. корів. Оскільки цього поголів'я недостатньо, заплановано до 1980 р. його збільшити не менш як у два рази.

У планах селекційно-племінної роботи для кожної області визначені планові лінії бугаїв-плідників. Згідно з цим для провідних племінних господарств розроблені замовлення, де зазначено скільки бугайців і яких ліній потрібно виростити по роках десятиріччя.

З метою продажу племінними господарствами бугайців більш ранньому віці республіканська комісія розподіляє їх порами на рік, а не один, як було раніше. Від обласних сільськогосподарських управлінь спочатку одержують списки ремонтних бугайців, що народились з 1 липня по 31 грудня минулого року, потім тих, що народились з 1 січня по 30 червня поточного року.

На початок 1978 р. на держплемстанціях випробовувалось 4757 плідників, практично всі, крім тих, яких закінчили перевіряти. У сховищах від випробовуваних плідників зберігається 15,5 млн. доз сперми, а від оцінених — 7,3 млн. доз. На держплемстанціях Львівської, Черкаської, Волинської та інших областей на кожного плідника, що перевіряється, при частковому використанні його сперми.

Якщо сперму від плідників, яких перевіряють, не використовують для осіменіння корів, за період перевірки від кожного бугаїв повинно бути нагромаджено не менше 20 тис. доз.

Достовірність оцінки плідників за якістю потомства значною мірою залежить від стану вирощування дочок бугаїв.

На початок 1978 р. у випробних господарствах налічувалось 1 тис. дочок від плідників, яких перевіряють, в тому числі лактуючих — 13,1 тис., нетелей — 19,4, телиць до року і старше — 0,6 тис. голів.

Важливою ланкою в підвищенні ефективності селекційно-племінної роботи є організація контрольних корівників, які розподіляють і оцінюють первісток — дочок бугаїв, яких перевіряють. Роздоювання первісток у спеціально виділених контрольних корівниках є ефективним заходом підвищення продуктивності корів та прискорення підготовки стад для переведення на промислової основи. У дослідному господарстві «Українка» Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР в контрольному корівнику перевірено 260 первісток лебединської породи. В середньому від них одержано 3544 кг молока, або на 264 кг більше, ніж від первісток в цілому по стаду. У випробних господарствах Черкаської, Львівської, Кримської, Донецької, Харківської областей створено по 21—37 контрольних корівників, де також одержано добрі результати продуктивності.

Результатом проведеної роботи є кількість маточного поголів'я, осімененого спермою оцінених плідників. У 1977 році в Зарплатській, Львівській, Волинській, Івано-Франківській, Чернівецькій областях спермою оцінених плідників осіменено 53—71% поголів'я. У сховищах держплемстанцій на початок 1978 р. від бугаїв-попитувачів зберігалось понад 4 млн. доз сперми.

Бугаїв перевіряють також і на запліднювальну здатність. Майже всі оцінені плідники забезпечують заплідненість корів і телиць першого осіменіння не нижче 60%.

Отже, перехід від оцінки плідників за даними масового зоотехнічного обліку до випробування і оцінки бугаїв у спеціально виділених для цієї мети господарствах здійснено, проте стан перевірки й оцінки спадкових якостей плідників свідчить, що ця робота потребує дальшого удосконалення. З цією метою до 1985 р. діям областям республіки доведені щорічні завдання по індивідуальному роздоюванню корів, вирощуванню племінних бугаїв та встанові їх на випробування, оцінці плідників, виділенню корів і телиць плідниками-попитувачами.

Передбачено впровадити нові організаційні форми вирощування, випробування і оцінки бугаїв на основі створення в областях спеціалізованих комплексів.

Перший такий комплекс створено в дослідному господарстві Науково-дослідного інституту землеробства нечорноземної зони УРСР. Здійснюється будівництво таких комплексів у Волинській і Сумській областях.

Паралельно створюється і мережа елеврів, у яких вирощуватимуть ремонтне поголів'я до 12-місячного віку. В Дніпропетровській, Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Тернопільській та інших областях уже створено такі елеври. В 10 елеврах вирощують 440 бугайців з кращих племінних господарств.

Передбачено створити комплекси республіканського значення по вирощуванню, випробуванню і оцінці плідників червоної степової, симентальської та чорно-рябої порід. Перший такий комплекс буде створено по симентальській породі на базі Корсунь-Шевчківської держплемстанції Черкаської області.

На комплекси обласного значення передбачено відбирати племінних бугайців від високопродуктивних корів, концентрувати їх на одному місці і цілеспрямовано вирощувати, оцінювати за фенотипом, нагромадити можливу кількість сперми від бугаїв-поліпшувачів і в подальшому правильно використовувати її відповідно до перспективних планів селекційно-племінної роботи із стада великої рогатої худоби.

Крім того, необхідно вирішити питання вирощування дочок від плідників, що перевіряються в оптимальних умовах, оскільки цим визначається рівень достовірності оцінки плідників. Для цього заплановано ширше використовувати можливості дослідних станцій, молочних комплексів при створенні в них контрольних корівників і впровадженні прогресивної технології годівлі та утримання тварин з двократним машинним доїнням.

Необхідно впровадити заходи для підвищення інтенсивності використання плідників-поліпшувачів, щоб одержати від них максимальну кількість потомства. Можливості для цього створюються. Так, Науково-технічна рада Міністерства сільського господарства СРСР рекомендувала розбавляти сперму плідників до концентрації не менше 10 млн. сперміїв у дозі замість передбачених діючих інструкціями не менше 25 млн. сперміїв. Крім того, навантаження корів і телиць на одного поліпшувача можна підвищити, рахунок скорочення кратності осіменіння маточного поголів'я.

Впровадження нових організаційних форм вирощування, перевірки і оцінки бугаїв-плідників за якістю потомства дасть змогу перебудувати селекційно-племінну роботу відповідно до сучасних вимог.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЧЕРВОНОЇ ХУДОБИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Л. П. ЯКИМЧУК, кандидат сільськогосподарських наук

Науково-дослідний інститут землеробства
і тваринництва західних районів УРСР

В. М. АВДЕЄВА, кандидат сільськогосподарських наук

Волинська обласна державна сільськогосподарська
дослідна станція

Червону худобу в західних областях України розводять здавна і вона добре пристосована до місцевих умов. Формувалася вона протягом багатьох років за допомогою схрещування місцевої худоби з бугаями ангельської і датської порід.

Тепер червону худобу розводять в господарствах Волинської (28%) і Тернопільської (22%) областей. Селекційно-племінну роботу з цією худобою ведуть два племінних заводи, дев'ять племінних ферм, державні племінні станції.

Районована вона у семи районах Волинської і чотирьох Тернопільської областей.

Рівень продуктивності корів у колгоспах і радгоспах порівняно невисокий, проте наявність високопродуктивних стад і окремих тварин свідчать про великі потенціальні можливості цієї худоби.

Високою молочною продуктивністю в усі вікові періоди характеризуються корови ведучих племзаводів «Олицький» і «Шлях Леніна» Волинської області, де добре організовано роздоювання первісток.

За даними бонітування 1976 р., середній надій корів племзаводу «Олицький» за I лактацію становить 3484, за II — 3730 і за III — 4218 кг. Від високопродуктивних повновікових корів одержують по 6000—6500 кг молока. В цьому ж господарстві корова рекордистка Виразка 4575 за I лактацію дала 5430 кг молока жирністю 3,67%, а за III — 11681 кг жирністю 3,8%. Виразка 4575 є внучкою родоначальниці високопродуктивної родини Влагі 8374, надій якої за VI лактацію становив 5326 кг. Цінною властивістю цієї родини є поєднання високих надоїв з високим вмістом жиру. Так, від дочки родоначальниці корови Вати 2757 за II лактацію одержано 4263 кг молока жирністю 3,86%, а за III — 4660 кг жирністю 3,94%. Продуктивність Тачанки 2280, Троянди 2565, Травки 722, Орбіти 9091 перевищує 8000 кг молока.

У племінних господарствах і племзаводах «Олицький» та «Шлях Леніна» апробовано 20 родин і створюються нові, до складу яких входить велика кількість високопродуктивних тварин.

Найбільш численна родина Травки 722 (понад 30 голів маточного поголів'я). Від 15 корів цієї родини одержано в середньому по 6239—7000 кг молока жирністю 3,99—4,05%.